

Buurt Buren Beter!

over de initiatieven van bewoners
in hun eigen buurt

*Door bewonersinitiatieven is de groene leefbaarheid
en de kwaliteit van hun dorp of wijk vergroot.*

*Zij hebben iets toegevoegd aan het Nationaal
Landschap in hun eigen omgeving.*

Inhoud

1. Inleiding en voorwoord	4
2. Deelnemende kernen met uitvoering	5
2.1. Nationaal Landschap Walcheren	
Oostkapelle	6
Serooskerke	7
Grijpskerke	8
Ritthem	9
2.2. Nationaal Landschap West Zeeuws Vlaanderen	
Waterlandkerkje	10
Oostburg	11
Aardenburg	12
Nieuwvliet	13
2.3. Nationaal Landschap Zak van Zuid Beveland	
Ovezande	14
Baarland	15
's-Heer Abtskerke	16
Nieuworp	17
3. Nawoord	18
Bijlage 1. Adressen voor advies en informatie	19

Colofon

Uitgave: Deze brochure wordt u aangeboden door Stichting Landschapsbeheer Zeeland en IVN Consulentenschap Zeeland in het kader van het project Eigen Wijs Landschap. Voor meer informatie kijk op www.landschapsbeheerzeeland.nl of bel naar 0113-23 09 36.

Adres: Postbus 286, 4460 AR Goes
0113-23 09 36
info@slz.landschapsbeheer.nl
www.landschapsbeheerzeeland.nl

Datum: juli 2011

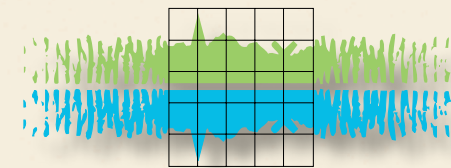
Projectmedewerkers:
Peter van der Vliet, Bram Coomans,
Pieter Voets, Jacob Bouwman,
Caroline Geluk

Foto's: Stichting Landschapsbeheer Zeeland,
IVN Consulentenschap Zeeland

Druk: Drukkerij Zoeteweyj, Yerseke

Oplage: 1000 exemplaren

Dit project is mede mogelijk gemaakt door subsidie vanuit het Nationaal Landschap Zuidwest Nederland.

Stichting Landschapsbeheer Zeeland

Buurt Buren Beter!

over de initiatieven van bewoners
in hun eigen buurt

Door bewonersinitiatieven is de groene leefbaarheid
en de kwaliteit van hun dorp of wijk vergroot.
Zij hebben iets toegevoegd
aan het Nationaal Landschap in hun eigen omgeving.

Zorg voor ons landschap
DAT DOEN WE SAMEN

1. Inleiding en voorwoord

Het project Eigen Wijs Landschap

Doel van het project was bewoners informatie aan te reiken over hun Nationaal Landschap. Op basis van hun wensen wilden we de kwaliteit van de groene omgeving in en rond hun kern verbeteren.

Het regionaal bestuurlijk overleg Nationaal Landschap Zuidwest Zeeland vroeg Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) in het projectplan samen te werken met vijftien kernen.

Werkwijze

Bewonersgroepen werden meestal geformeerd door dorps- of stadsraad. Projectpartner IVN Consulentenschap Zeeland verzorgde vervolgens een presentatie over het lokale Nationaal Landschap en een wandeling volgens de methode 'Leesbaar Landschap'. Natuurgidsen waren bereid om hiervoor bijgeschoold te worden.

Elke bewonersgroep had een eigen karakter en omvang. Soms waren plannen eenvoudig en snel te realiseren. Soms was het complex en werd het een uitdaging om op tijd klaar te zijn. In onze samenwerking met bewonersgroepen werden lokale kennis en contacten benut. Contacten met organisaties als Waterschap en Gemeenten liepen, overwegend, via SLZ.

Resultaat

Het project heeft geleid tot meer kennis en begrip, maar ook betrokkenheid bij het Nationaal Landschap. Hierdoor is de interesse en de bereidheid hiervoor in actie te komen toegenomen.

Hoewel het er niet naar uitzag in het eerste jaar, is de spreiding over de deelgebieden West Zeeuws Vlaanderen, Walcheren en de Zak van Zuid Beveland prima gelukt.

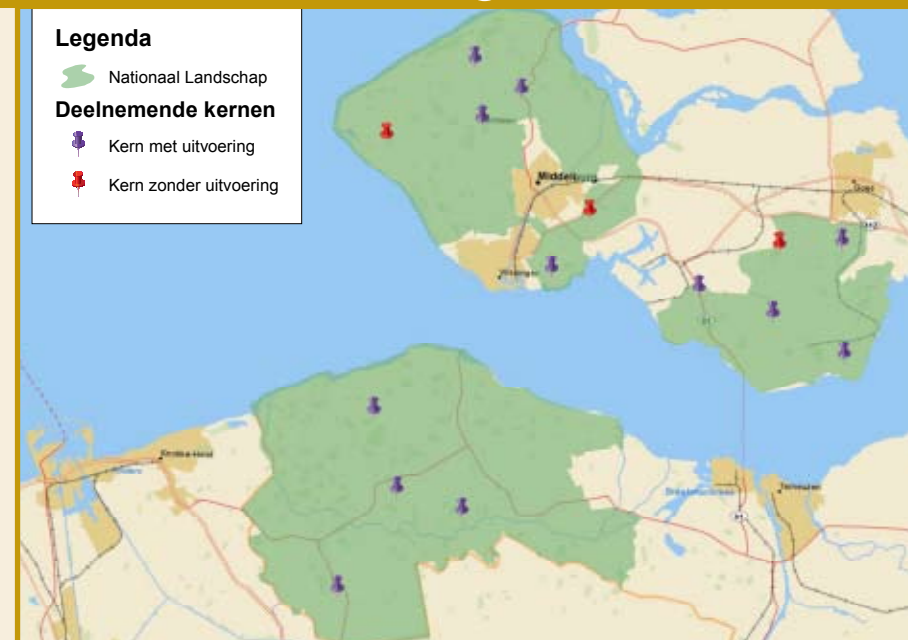
Deze brochure laat wat van de resultaten zien en is bedoeld als stimulans voor bewoners en gemeenten om met elkaar de kwaliteiten van hun kernen te behouden en te ontwikkelen.

Tot slot

Dank aan allen (genoemd of niet) die met kleine en grote bijdragen dit project hebben laten slagen. De bewoners hebben hard gewerkt! Bewonersgroepen willen ook na dit project de handen uit de mouwen steken. SLZ en IVN zoeken wegen om in de toekomst opnieuw met bewoners en hun gemeenten te kunnen samenwerken, zowel binnen als buiten het Zeeuwse Nationaal Landschap!

Peter van der Vliet,
projectcoördinator

2. Deelnemende kernen met uitvoering

In dit project zijn binnen het Nationaal Landschap 15 kernen die kennis hebben genomen van hun Nationaal Landschap. Er waren middelen om in 12 van de 15 kernen plannen uit te voeren. Bewoners hebben de mogelijkheid aangegrepen om wensen en ideeën voor hun 'groene' omgeving te inventariseren met SLZ en IVN.

Samen met deze bewoners hebben we een aantal goede ideeën uitgewerkt om te komen tot realisatie van bijvoorbeeld de aanleg van een ommetje, herstel of aanleg van beplanting of herstel van een cultuurhistorisch element.

Hiermee is een bijdrage geleverd aan de groene leefbaarheid.

De resultaten in de 12 deelnemende kernen worden op de volgende pagina's toegelicht.

De deelnemende kernen:

Oostkapelle	Aardenburg
Serooskerke	Nieuwvliet
Grijpskerke	Ovezande
Ritthem	Baarland
Waterlandkerkje	's-Heer Abtskerke
Oostburg	Nieuwdorp

4

5

Oostkapelle

Samen actief

In Oostkapelle is een grote groep enthousiaste mensen actief in dit project. Een groot aantal ideeën kwam bij de wandeling naar voren.

De plannen

In de staart van het project kwamen de bewoners van Oostkapelle met een uitgebreid plan, waarin 't Wachtertje op het dorpsplein een centrale plaats inneemt. Meerdere werkgroepen gingen aan de slag met deelonderwerpen. Zowel SLZ als bewoners zochten en vonden samenwerking met de Gemeente Veere.

Het idee was om 3 'lussen' te maken waarlangs bewoners en recreanten in en om Oostkapelle kunnen lopen. De routes voeren ondermeer langs en over landgoederen. Uiteindelijk worden de lussen samengevoegd zodat een ommetje ontstaat dat opgenomen wordt in Wandelnetwerk Zeeland.

't Wachtertje in het dorpshart wordt geschikt gemaakt voor een doorlopende digitale presentatie over Oostkapelle en het ommetje, de cultuurhistorie en het Nationaal Landschap.

Dat komt ervan

Een mooie wandeling voor bewoners en recreanten door Oostkapelle en het buitengebied. Wandelaars kunnen genieten van het landschap en de landgoederen. Op de buitenplaatsen zijn borden met historische informatie geplaatst. Centraal staat 't Wachtertje!

Duinbeek: één van de landgoederen op de route

't Wachtertje (voormalig toegangspoortje van de kerk)

Serooskerke

Park Welgelegen

Samen actief

Een actieve dorpsraad, met veel kennis in huis, ging met ons aan de slag om de haalbaarheid van hun plannen te toetsen. Veel belangstelling was er voor cultuurhistorische zaken.

De plannen

Een mooie wandeling rond het dorp Serooskerke was de wens van de bewoners. Er waren al ideeën hoe de wandeling zou kunnen lopen, ondermeer door landgoed Welgelegen.

Nel Ton: "Er is zoveel te zien in park Welgelegen. Het is mooi dat mensen daar straks op gewezen worden. Het park kan dankzij de borden en bordjes gebruikt worden voor educatie van bijvoorbeeld schoolkinderen"

Welgelegen is een oude buitenplaats, door tuinarchitect Zocher in Engelse landschapstijl aangelegd. Het park is van de gemeente en openbaar toegankelijk. In het park is een grote diversiteit aan planten, struiken, bomen en dieren.

De bewoners zien het als een grote kans dat mensen zich hiervan bewust worden. Dit doen ze ondermeer door het plaatsen van naambordjes. Gemeente Veere zorgde voor cofinanciering van de uitvoering.

Dat komt ervan

Het ommetje is wat ingekort omdat niet alle grondeigenaren mee wilden werken. Gelukkig waren de meesten wel enthousiast. Voor één stuk kregen we zelfs toestemming uit Ierland. Het is nu leuk lopen door het historische dorp, een stukje buitengebied en een oud landgoed met informatie over historie, flora en fauna. Wat wil een Stroskerkenaar nog meer?

Eén van de publiekstrekkingen. Foto Chiel Jacobusse

6

7

Grijpskerke

Samen actief

In Grijpskerke was de bewonersgroep opvallend jong. De gemiddelde leeftijd was 9 jaar. Jeugd natuurclub de Vleermuis maakte zich sterk voor de leefomgeving van padden en kikkers. Peter Sneltjens, drijvende kracht van deze natuurclub, zorgde met SLZ voor een drinkput bij het dorpsbosje, die geschikt is voor amfibieën.

De plannen

In deze kern ging het om één duidelijk plan, daar kunnen we kort over zijn. De gemeente had een voorwaarde: alleen in vorstperiode

graven. Hiervoor moest snel gehandeld worden; binnen 3 dagen was alles klaar. Jacob Bouwman van SLZ: *"Het bleek kantje boord, want daarna is er de hele winter geen vorst meer geweest"*.

Dat komt ervan

Daar was de graafmachine van Melse Maljaars met machinist Eric. De kinderen werden voorzien van veiligheidsvesten en de eerste pad werd tewater gelaten.

De put zal in de toekomst ook gebruikt worden voor educatieve activiteiten.

Paddenpoel hersteld

Ritthem

Samen actief

Betrokkenheid bij hun dorp, dat kenmerkt deze bewonersgroep. De kern Ritthem maakt deel uit van de Gemeente Vlissingen. Maar: *"Het kleine Ritthem krijgt niet vanzelf genoeg aandacht van het grote Vlissingen"* aldus de Dorpsraad.

De plannen

Dorpsraadlid Leo de Visser: *"Het zou mooi zijn als de drie Heerlijkheden door middel van een ommetje weer op de kaart worden gezet"*.

Naast die van Ritthem waren er ooit nog twee heerlijkheden: Nieuwerve en Welzinge.

De wens van de bewoners was om dit historische feit onder de aandacht te brengen.

Dat komt ervan

Bij de twee verdwenen heerlijkheden zijn informatieborden geplaatst. In Ritthem zelf staat het startpaneel voor het ommetje. Op de informatieborden staan historische wetenswaardigheden, oude kaarten en gravures. Hierdoor krijgen

mensen een beeld van de glorie tijd van de Heerlijkheden. De ontwikkeling en het drukken van de kaart werd, deels als bijdrage aan het bewonersinitiatief door de plaatselijke drukkerij Evenhuis van Broekhoven verzorgd. Helaas is hier geen ruimte voor zijn offerte in het Zeeuws.

Tevens is er een fietsroute ontwikkeld die langs de drie heerlijkheden loopt en ook nog het buurdorp Nieuw- en Sint Joosland aandoet.

Op de plaats van Nieuwerve staat nog een boerderij

Historische gravure Welzinge

Zeeuws Archief / Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen / Zelandia Illustrata II - 0891

8

9

Aardenburg

Samen actief

In Aardenburg hebben bewoners, die zich zorgen maakten over het groen en markante elementen, zich verenigd in 'Aardenburg Natuurlijk'. Zij zagen Eigen Wijs Landschap als kans om een aantal ideeën te realiseren. Hiertoe werden meerdere werkgroepjes gevormd. Gemeentemedewerkers Tiny Maenhout en Martin de Kok leverden ook een bijdrage.

De plannen

Langs de route van het aan te leggen ommetje lag een aardappelkelder, of was het ook een voormalige grafkelder...? Een folder bij het ommetje, een natuurpad, een hekwerk, een kanon: het regende ideeën!

Dat komt ervan

Deels handmatig werd de kelder vrijgegraven, waarbij bruikbare informatie aan het licht kwam voor het herstel. De grafkelder is grondig aangepakt en in de oorspronkelijke staat teruggebracht door aannemingsbedrijf Van de Kerkhove. Ook is de 'Omloper van Aardenburg' (ommetje) aangelegd. Er is een bijbehorende folder gedrukt en er zijn informatieborden geplaatst, ondermeer op de Noordwal. Lokale drukkerij Durenkamp stelde informatie beschikbaar. Ook het stimuleringsfonds van de Rabobank leverde een onmisbare bijdrage aan de plannen. Bewoners blijven actief als groene werkgroep van de Stadsraad. Het kanon is overigens afgeschoten.

Grafkelder voor restauratie

Grafkelder tijdens restauratie

Grafkelder na restauratie

12

Nieuwvliet

Samen actief

In Nieuwvliet kwam het initiatief om mee te doen door het contact dat een SLZ medewerker had met de plaatselijke Ondernemersvereniging. Aanvankelijk werd gedacht aan dijkbeplanting als bijdrage aan de omgeving.

De plannen

Het werd tenslotte een ommetje met toebehoren, zoals herstel van een regenput op de, deels over boerenland lopende, route.

Dat komt ervan

Vanwege de tijdslijm is gekozen voor de aanleg van een eenvoudig ommetje. Als er weer groen licht zou komen voor 'boerenlandcontracten', dan proberen we de onverharde delen van de route aan te leggen.

Het knooppuntensysteem ziet er zo uit

Wachten op gemarkeerde route en wandelaars

13

Ovezande

Samen actief

"Wij willen een viskot", riep... bewonersgroep Ovezande. De eigenaar van 'het Witte Kerkje' wilde graag herstel van de kerkmuur. Dit leidde tot de wandeling waarna nog meer ideeën werden toegevoegd.

De plannen

Herbouw van het viskot en een kapelletje. Terugplaatsen van een travalje, herstel van de kerkmuur en ook hier weer een ommetje. Het bruieste van de ideeën. De bewoners hebben veelvuldig contact gehad met de gemeente, met name over het Viskot.

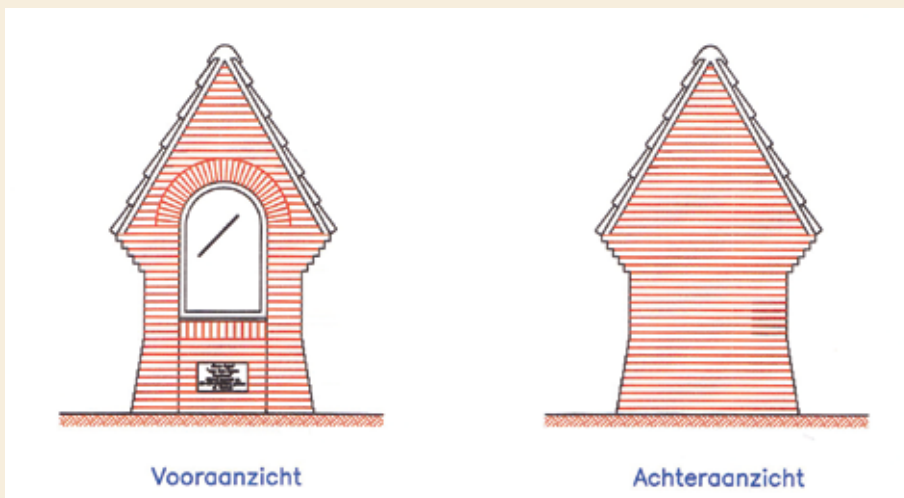
Dat komt ervan

Over het Viskot was er verschil van mening vanaf het ontwerp. Herstel van de kerkmuur bleek te kostbaar. Het kapelletje is wel gerealiseerd, evenals het ommetje, met een bijdrage

van de gemeente. Ook informatiepanelen over het ommetje zijn gemaakt en geplaatst. Voor de Travalje is een plek gevonden; waar eens de smederij was. Hiervoor wordt buiten het project financiering gezocht.

Ovezande naar een tekening van Jan Gerritse Visser

Bouwtekening kappelletje

Baarland

Samen actief

Omdat er stemmen opgaan om weer met treinen tussen Baarland en Oudelande te gaan rijden, heeft de Stoomtrein Goes Borssele (SGB) het vrijmaken van de overwoekerde spoorlijn in beraad.

Bewoners van Baarland juichen dat initiatief toe, maar vinden dat van een kaalslag geen sprake mag zijn. In overleg met de SGB is daarom besloten dat groene landschapselementen waar mogelijk gespaard blijven.

De plannen

Als je via de hoofdweg het dorp Baarland binnenrijdt passeer je boerderij Spoorzicht. De spoorbaan is echter onzichtbaar. Riet, braamstruweel en jonge bomen vormen nu een oase van rust voor plant en dier. De uitstraling van het cultuurhistorisch element is weg. Het tracé verliest zijn functie, doordat bomen en struiken tussen de dwarsliggers groeien. Gekozen werd voor behoud van zowel de cultuurhistorische- als de natuur- en landschapswaarden.

Dat komt ervan

Bewoners speelden een grote rol bij de uitvoering van het plan. Het resultaat is dat de oorspronkelijke historische situatie met betrekking tot de spoorlijn is hersteld: een open lijn in het landschap omzoomd door groen dat zich vooral in de berm, op de taluds en in overhoeken van het spoortracé bevindt. De gespaarde plukken begroeiing dienen als schuil- / broedplaats.

Overbegroeide en daardoor onbruikbare rails

Stoomtrein kan weer over het spoor

's-Heer Abtskerke

Samen actief

Een bewoner van het Nationaal Landschap tipte de dorpsraad over Eigen Wijs Landschap. Uit de veelheid van informatie die een dorpsraad krijgt kan niet elke kans worden "geplukt". Vaak is persoonlijk contact of een concreet idee de betere manier om iets in gang te zetten en te realiseren.

De plannen

Een dorpsraadlid: *"Ik kom regelmatig langs het nieuwe fietspad tussen de Kloetingseweg bij 's-Heer Abtskerke en de Nansenbaan bij Goes-Zuid. Zolang ik me kan herinneren is dit een sluiproute. Ik meen me ook te herinneren dat er een grenslinde nabij het viaduct van de A58 stond als symbolische scheiding tussen de gemeenten Borsele en Goes. Ik vermoed dat deze gesneuveld is bij de aanleg van het fietspad. Zou het een aardig idee zijn om weer een nieuwe linde te planten?"*

Dat komt ervan

Net voor het einde van het plantseizoen is er een linde in de grond gezet met de kinderen van groep 7 en 8 van basisschool 'de Linden'. Ook de pers was erbij. Na het planten gingen de kinderen naar de volwassen lindeboom, iets verderop, op de lokale vliedberg. Nanning-Jan Honingh, SLZ medewerker voor bijzondere planten en dieren, vertelde hier de kinderen over grenslinden.

Kinderen planten een lindeboom

Nieuwdorp

Samen actief

Nieuwdorp is de vreemde eend in de bijt in dit project. Hoewel de kern net buiten het Nationaal Landschap ligt, wilde de bewonersgroep toch graag meedoen. Citaat: *"Wij willen de brug vormen tussen de deelgebieden Zak van Zuid Beveland en Walcheren"*.

De plannen

Tijdens de wandeling gaven bewoners aan dat ze de nieuw aangelegde picknickplaats wel wat kaal vonden, zeker op zo'n winderige plek. Bewoner Dien Wondergem: *"Je hebt een mooi gezicht op het dorp, eigenlijk helemaal rondom. Ideaal voor een groene picknick!"*.

Dat komt ervan

Op een zaterdagmorgen is een groep bewoners aan de slag gegaan om een stevige ligusterhaag en een linde, aan te planten. Ook de nazorg staat op hun programma.

Nogmaals Dien Wondergem: *"Het is een leuk plekje, dat hebben we al gezegd, dacht ik, toen we daar zaten. Maar nu is het echt een fijn hoekje geworden, vind ik"*.

Genietende mensen op de picknickplaats

Bewoners planten de picknickplaats aan

16

17

3. Nawoord

Initiatieven zoals dit project, door SLZ en IVN begeleid, dragen rechtstreeks bij aan de verbetering van de kwaliteit van de woon- en leefomgeving van onze burgers. Het brengt mensen bij elkaar en in contact met anderen én met de overheid. Dit verkleint de afstand tussen hen en het begrip voor elkaar wordt vergroot.

Daarnaast levert het niet alleen een schat van ervaring op maar ook het verantwoordelijkheidsgevoel voor de openbare ruimte neemt toe. Resultaat van deze samenwerking is een duidelijke verbetering van de kwaliteit van de wijk, het dorp of het buitengebied.

Uiteindelijk is er winst voor iedereen: deelnemers, burgers en overheden. Samen zijn er stappen gezet voor verbetering van de leefbaarheid. Zo zie je dat door inzet van soms een klein aantal betrokken mensen veel bereikt kan worden.

Als oud wethouder spreek ik mijn grote waardering uit voor de deelnemers en hoop dat er nog vele van deze projecten uitgevoerd gaan worden. Het is goed voor ons allen want let wel: iedere inwoner is zélf verantwoordelijk voor de leefbaarheid en de kwaliteit van zijn/haar gemeente, wijk en het landschap van Zeeland.

Samen maken we Zeeland beter!

Jan Bostelaar
Bestuurslid SLZ

18

19

Bijlage 1. Adressen voor advies en informatie

Op de volgende adressen kunt u terecht voor informatie over dit project maar ook over andere zaken omtrent vrijwilligerswerk.

Stichting Landschapsbeheer Zeeland

Postbus 286
4460 AR Goes
0113-23 09 36
info@slz.landschapsbeheer.nl
www.landschapsbeheerzeeland.nl

IVN Consulentenschap Zeeland

Postbus 334
4460 AS Goes
0113-21 16 75
consulentenschap.zeeland@ivn.nl
www.ivn.nl

Provincie Zeeland Afdeling Gebiedsontwikkeling

Postbus 165
4330 AD Middelburg
0118-63 17 00
info@zeeland.nl
www.zeeland.nl

Deze folder staat vol ideeën die kunnen fungeren als eerste stap voor nieuwe bewonersinitiatieven. Ook voor úw kern bruikbaar, zowel binnen als buiten de bebouwde kom. Maar het voornaamste dat uit deze folder blijkt is hoe belangrijk **samenwerking** is. Wij stimuleren daarom bewoners en overheden zich in te zetten om **sámen** met ons de leefbaarheid in de buurt in stand te houden en te verbeteren.

Stichting Landschapsbeheer
Zeeland
IVN Consulentenschap Zeeland

Zorg voor ons landschap
DAT DOEN WE SAMEN

Landschapsbeheer is een professionele vrijwilligersorganisatie. Samen met grondeigenaren werken duizenden vrijwilligers aan beheer, herstel en ontwikkeling van ons landschap. Zij doen dat met kennis van de bijzondere landschappen die Nederland heeft, zoals de Drentse hei, de Brabantse vennen en de Noord-Hollandse polders. Landschapsbeheer zorgt voor opleiding, begeleiding, gereedschap en veilige werkomstandigheden.

Zorg voor ons landschap
MAAK JE ERF GOED

Met inzet van kennis en middelen stimuleert Landschapsbeheer de ecologische ontwikkeling van de grond waarop wij wonen en werken. Zij doet dat met oog voor de regionale verscheidenheid die onze provincies elk een eigen karakter geeft. Natuurlijk groen rond huis en bedrijf betekent meer dan een ideale woon- en werkomgeving. Het zorgt voor evenwicht tussen mens en natuur. Zo'n omgeving is een erf, in de ruimste zin van het woord.

Zorg voor ons landschap
RUIMTE VOOR PLANT EN DIER

Landschapsbeheer streeft naar integrale landschapszorg met speciale aandacht voor het verbeteren van leefgebieden voor bedreigde en/of streekeigen plant- en diersoorten. De provinciale organisaties beschikken over de specifieke kennis die nodig is om de regionaal sterk verschillende leefgebieden ook op kleine schaal in stand te houden, zoals in boomgaarden en groenstroken. Dat verzekert een levend landschap voor de toekomst.

Zorg voor ons landschap
BAKENS IN DE TIJD

De natuur en de mens laten sporen na in het landschap. En er komen voortdurend nieuwe sporen bij: van pingoruïnes uit de ijstijd en grafheuvels uit de prehistorie, tot houtwallen, knobomen en zelfs de begroeide vuilnisheuvelds van nu. Die natuurlijke en culturele landschapselementen vertellen verhalen over ons landschap. Landschapsbeheer leert ons die verhalen lezen en stimuleert daarmee het beheer van landschapselementen zodat zij ook in de toekomst een eigen plaats hebben.